

*Academische opleiding: Levensbeschouwing, Overheid & Samenleving:
Basisopleiding voor wie bewuster wil omgaan met de multireligieuze samenleving..*

1-6 februari 2010

Weeksessie 1-6 februari 2010
Opleiding Levensbeschouwing, overheid en samenleving

<i>Programma</i>	<i>Maandag 1 februari</i>	<i>Dinsdag 2 februari</i>	<i>Woensdag 3 februari</i>	<i>Donderdag 4 februari</i>	<i>Vrijdag 5 februari</i>	<i>Zaterdag 6 februari</i>
	<i>Historisch kader</i>	<i>Migratie en multiculturaliteit</i>	<i>Juridisch en institutioneel kader</i>	<i>Erediensten</i>	<i>Toepassing maatschappelijke sectoren</i>	<i>Bemiddeling in de praktijk</i>
<i>09:00-10:30</i>	L1: <i>Dr. Vincent Viaene</i>	L5: <i>Prof. dr. Johan Wets</i>	L9: <i>Prof. dr. Patrick De Pooter</i>	9-10: L13: Z.E.H. Alphonse Borras 10-11: L14: <i>Dr. Guy Liagre</i>	L21: <i>Prof. dr. Raf Versteegen</i>	L25: <i>Gunilla De Graef Bemiddeling cases</i>
<i>10:30-11:00</i>	<i>Pauze</i>	<i>Pauze</i>	<i>Pauze</i>	<i>11:00-11:30: Pauze</i>	<i>Pauze</i>	<i>Pauze</i>
<i>11:00-12:30</i>	L2: <i>Dr. Vincent Viaene</i>	L6: <i>Prof. dr. Chris Timmerman</i>	L10: <i>Prof. dr. Louis-Léon Christians</i>	11:30-12:30: L15: <i>Canon dr. Robert Innes</i>	L22: <i>Prof. dr. Daniël Cuypers</i>	<i>Gunilla De Graef Bemiddeling cases</i>
<i>12:30-14:00</i>	<i>Middagpauze</i>	<i>Middagpauze</i>	<i>Middagpauze</i>	<i>Middagpauze</i>	<i>Middagpauze</i>	<i>Afsluiting en receptie</i>
<i>14:00-15:30</i>	L3: <i>Dr. Steven Van Hecke</i>	L7: <i>Dr. Nadia Fadil</i>	L11: <i>Dr. Adriaan Overbeeke</i>	13:30-14:30: L16: <i>Prof. dr. Julien Klener</i> 14:30-15:30: L17: <i>Mgr. Athenagoras Peckstadt</i>	L23: <i>Dhr. Hans Verrept</i>	
<i>15:30-16:00</i>	<i>Pauze</i>	<i>Pauze</i>	<i>Pauze</i>	<i>Pauze</i>	<i>Pauze</i>	
<i>16:00-17:30</i>	L4: <i>Prof. dr. Patrick Loobuyck</i>	L8: <i>Prof. dr. Walter Van Herck</i>	L12: <i>Prof. dr. Jan Velaers</i>	16-17: L18: <i>Dr. Van Den Broeck Luc Omar</i> 17-18: L19: <i>Prof. dr. Michel Magits</i>	L24: <i>Dhr. Michiel Van de Voorde</i>	
<i>20:00-21:30</i>				L20: <i>Publiekssessie: Inleiding: Mr. Frank Judo panelgesprek</i>		

Deel 1: Geschiedenis en evolutie van de verhoudingen tussen levensbeschouwingen, de overheid en de samenleving in de Europese en de internationale context

L1 - L2 Relaties tussen Kerk en Staat in het Westen sinds Constantijn

Situering van de huidige westerse kerk-staatverhoudingen in een bredere historische context. Van Caesaropapisme tot actief pluralisme met een focus op de Belgische context.

Dr. Vincent Viaene

Doctor in de geschiedenis (KUL)
Postdoctoraal onderzoeker F.W.O.
Buitengewoon gastdocent

L3 Grote politieke ideologieën en het ontstaan van politieke partijen, de verzuiling en ontzuiling in België binnen een Europees perspectief

- Politieke ideologieën en partijen in België vanuit vergelijkend perspectief;

- Ontwikkeling van politieke ideologieën, evoluties binnen het Belgische partijstelsel met sterke klemtoon op de periode na 1945, situering van ideologieën en partijen binnen Europees perspectief.

Dr. Steven Van Hecke

Doctor in de sociale wetenschappen (KUL)
Hoofdonderzoeker Faculteit Politieke Wetenschappen (UA)
Gastdocent Faculteit Sociale Wetenschappen (KUL)

L4 Neutraliteit, scheiding van Kerk en Staat

Het principe van de scheiding tussen Kerk en Staat was een essentiële stap in de ontwikkeling van de neutrale lekenstaat. Echter, de relatie tussen staat, publieke ruimte en levensbeschouwingen is hierdoor niet voor eens en voor altijd geregeld. De fundamentele vraag is hoe we die verhouding willen invullen.

Prof. dr. Patrick Loobuyck

Doctor in de moraalwetenschappen
Docent Universiteit Antwerpen (Centrum Pieter Gillis)
Gastprofessor Universiteit Gent

Deel 2: Migratiebewegingen, demografische evoluties, multiculturaliteit en levensbeschouwing: antropologische en sociologische analyse

L5 Vlaanderen en België als immigratiesamenleving: realiteit en uitdaging

Internationale migratie, sociaal-economische positie van migranten en de houding van de autochtone bevolking tegenover migranten.

Prof. dr. Johan Wets

Doctor in de sociale wetenschappen
Deeltijds docent Katholieke Universiteit Brussel
Wetenschappelijk medewerker Hoger Instituut voor de Arbeid (KUL)

L6 Identiteit in Diversiteit

De groeiende etnische, religieuze en culturele diversiteit die migratie teweeg brengt, zorgt voor nieuwe dynamieken in Vlaanderen/België. Gaat de populaire term 'integratie' over structurele participatie op de arbeidsmarkt of in het onderwijssysteem? Of gaat het ook over veranderende loyaliteiten tav waarden en de ontwikkeling van nieuwe multipelen of hybride identiteiten?

Prof. dr. Chris Timmerman

Doctor in de Antropologie
Academisch directeur Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen (UCSIA)
Directeur Centrum voor Migratie en Interculturele Studies (CeMIS)

L7 Pluralisme en identiteit: de casus van het (euro)islam debat, intern en extern debat

...

Dr. Nadia Fadil

Doctor in de sociale wetenschappen
F.W.O.-aspirant Departement Sociologie (KUL)

L8 Religie in de hedendaagse samenleving

Een filosofische analyse van pluralisme en identiteit, zowel cultureel als religieus, met implicaties naar de politiek (overheid en burger) - Multireligiositeit en burgerzin

Prof. dr. Walter Van Herck

Doctor in de Wijsbegeerte (KUL)
Docent Universiteit Antwerpen - Departement Filosofie
Lector Karel de Grote-Hogeschool

Deel 3: De Kerk-Staatverhouding in België: historiek en grondwettelijk kader

L9 Inleiding Kerk-Staatverhouding in België: historische achtergronden en recente evoluties

Genese van de relevante grondwetsbepalingen
Evolutie van de bevoegdheidsverdeling inzake erediensmateries
Actuele ontwikkelingen en uitdagingen

Prof. dr. Patrick De Pooter
Doctor Kerkelijk Recht (Rome)
Coördinator International Institute Canon Triest (Broeders van Liefde - Gent)
Docent Instituut Redemptor Hominis (Lateraanse Universiteit - Rome) en Ateneo Regina Apostolorum (Rome)

L10 De godsdienstvrijheid in de Belgische context nader toegelicht - bespreking grondwetsartikelen

Over de neutraliteit van de staat, de aspecten van de godsdienstvrijheid, het statuut van de erkende erediens en de niet-confessionele levensbeschouwingen.

Prof. dr. Jan Velaers
Doctor in de Rechten (UA)
Gewoon hoogleraar Universiteit Antwerpen - Faculteit Rechten
Assessor Raad van State, afdeling wetgeving

L11 De vrijheid van godsdienst en de vrijheid van eredienst in de internationale context (met de rechtspraak van het Europese Hof van de Rechten van de Mens (EVRM))

Een analyse van art. 9 van het EVRM en de toepassing in de Belgische context

Dr. Adriaan Overbeeke
Doctor in de Rechten (UA)
Universitair docent Vrije Universiteit Amsterdam
Wetenschappelijk medewerker Universiteit Antwerpen

L12 Les développements de la liberté religieuse dans la société multiculturelle et multireligieuse (illustré par la jurisprudence belge)

Prof. dr. Louis-Léon Christians
Doctor in de rechten (Paris XI) en kerkelijk recht (Institut Catholique de Paris)
Docent UCL (Fac. Rechten en Fac. Theologie)
Docent Université de Paris XI - Institut Catholique de Paris
Directeur Centre Droit et Religions (UCL)

Deel 4: De erkende erediensten

Een overzicht van de interne werking van de eredienst (intern juridisch en institutioneel kader); de interne diversiteit binnen de eredienst en de relatie met de staat in het algemeen en met de Belgische overheid in het bijzonder vanuit het standpunt van de eredienst.

L13 Christendom - Rooms-katholieke eredienst

Z.E.H. Alphonse Borras

Vicaris-generaal Bisdom Luik

Docent Université Catholique de Louvain-la-Neuve
- Fac. Godgeleerdheid en Fac. Rechten

Docent Institut Catholique de Paris - Fac. de droit canonique

L14 Christendom - Protestantse eredienst

Dr. Guy Liagre

Doctor in de theologie en de protestantse godgeleerdheid

Voorzitter Verenigde Protestantse Kerk van België

Docent Faculteit Protestantse theologie Vrije Universiteit Brussel

L15 Christendom - Anglicaanse eredienst

Canon dr. Robert Innes

Doctor in de theologie

Voorzitter Centraal Comité Anglicaanse eredienst België

L16 Jodendom

Prof. dr. Julien Klener

Doctor in de Oosterse Taalkunde en Letteren

Professor emeritus Universiteit Gent

Voorzitter Centraal Israëlitisch Consistorie van België

L17 Christendom - Orthodoxe eredienst

Mgr. Athenagoras Peckstadt

Hoofd van de Orthodoxe Kerk in België

Hulpbisschop van het oecumenisch patriarchaat

L18 Islam

Dhr. Üstün Mehmet

Voorzitter Nederlandstalig College
Moslimexecutieve

L19 Niet-confessionele levensbeschouwing

Prof. dr. Michel Magits

Doctor in de Rechten en in de Geschiedenis

Emeritus hoogleraar Vrije Universiteit Brussel
(Fac. Rechten)

Gewezen voorzitter Unie Vrijzinnige Verenigingen

L20 Recente ontwikkelingen in het Kerk-Staatbeleid (met vertegenwoordigers erediensten en niet-confessionele levensbeschouwing)

Mr. Frank Judo

Advocaat - partner (Liedekerke, Wolters
Waelbroeck Kirkpatrick te Brussel)

Vrijwillig wetenschappelijk medewerker
Katholieke Universiteit Leuven (Fac. Rechten -
Instituut voor constitutioneel recht)

Hoofdredacteur tijdschrift Recht, Religie en
Samenleving

Deel 5: Toepassing in verschillende maatschappelijke sectoren

L21 Onderwijsrecht en levensbeschouwing

Levensbeschouwing in het onderwijsaanbod (historische achtergrond, vrije keuze, pluralisme en levensbeschouwelijk geëngageerd onderwijs); Levensbeschouwelijke vakken en grondwettelijk recht op morele of religieuze opvoeding. Personeel in het levensbeschouwelijk geëngageerd onderwijs: een snijpunt van grondrechten.

Prof. dr. Raf Verstegen

Doctor in de Rechten
Emeritus hoogleraar Katholieke Universiteit Leuven (Fac. Rechten)

L22 Discriminatierecht en levensbeschouwing in het arbeidsrecht

Is het arbeidsrecht multicultureel? Meerderheden, minderheden en het nut van grondrechten. Europese Kaderrichtlijn 2000/78 en de antidiscriminatiewetgeving. Hard law en soft law: over de stok en de wortel.

Prof. dr. Daniël Cuypers

Gewoon hoogleraar Universiteit Antwerpen (Fac. Rechten)

L23 Diversiteit in de gezondheids- en welzijnssector

Over de rol van cultuur bij het ontstaan en het voortbestaan van gezondheidsproblemen, het culturaliseren van problemen en interculturele bemiddeling

Dhr. Hans Verrept

Coördinatriceel Interculturele Bemiddeling
Medewerker FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu

L24 Diversiteit in ondernemingen

Een overzicht van het EAD beleid en kritische succesfactoren voor een succesvolle uitvoering van een diversiteitsplan

Dhr. Michiel Van de Voorde

Coördinator Evenredige Arbeidsdeelname en Diversiteit, Departement Werk en Sociale Economie, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap

L25 Bemiddeling in de praktijk: theoretische inleiding en cases